

akvarelė M. K. Čiurlioniui“.

Programoje: M. K. Oginskio, M. K. Čiurlionio, J. Naujalio, V. Klovos ir kt. autorių kūriniai.

Dirigentas – Tomas Ambrozais.
(*Žirgyno koncertų salė*)

RUGSĖJO 22 D. (KETVIRTADIENIS)

17.00 val.

Diskusija „Neišėję iš Žemaitijos“ ir knygos „Žemaitija: savivaizdžiai, reprezentacijos, atmintys“ pristatymas.

(*Rūmų pokylių salė*)

RUGSĖJO 23 D. (PENKTADIENIS)

16.00 val.

Dainininkės GIEDRĖS KAUKAITĖS autobiografinės knygos „Mano Eldoradas“ ...apie aną ir šį laiką...SUTIKTUVĖS

(*Rūmų pokylių salė*)

RUGSĖJO 24 D. (ŠEŠTADIENIS) 10.00 val.

Mokslinė konferencija „Plungė – nuo priešistorės iki Sąjūdžio“. Plungės savivaldai 230 metų“

(*Rūmų pokylių salė*)

RUGSĖJO 24 D. (ŠEŠTADIENIS) 17 val.

Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro spektaklis E. Balsio baletas „Eglė žalčių karalienė“.

Choreografas – Martynas Rimeikis.

Dirigentas – Tomas Ambrozais

(*Žirgyno koncertų salė*)

Koncertus veda muzikologas Viktoras Gerulaitis

Festivalio organizatoriai: Žemaičių dailės muziejus, Plungiškių draugija.

Festivalio meno vadovas – Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas, Plungės garbės pilietis, profesorius Juozas Domarkas

Festivalio koordinatoriai:

Plungiškių draugijos viceprezidentė, Plungės garbės pilietė Genovaitė Žiobakienė, Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro Garbės dirigentas, Plungės garbės pilietis Stasys Domarkas, Žemaičių dailės muziejaus direktorius Alvidas Bakanauskas.

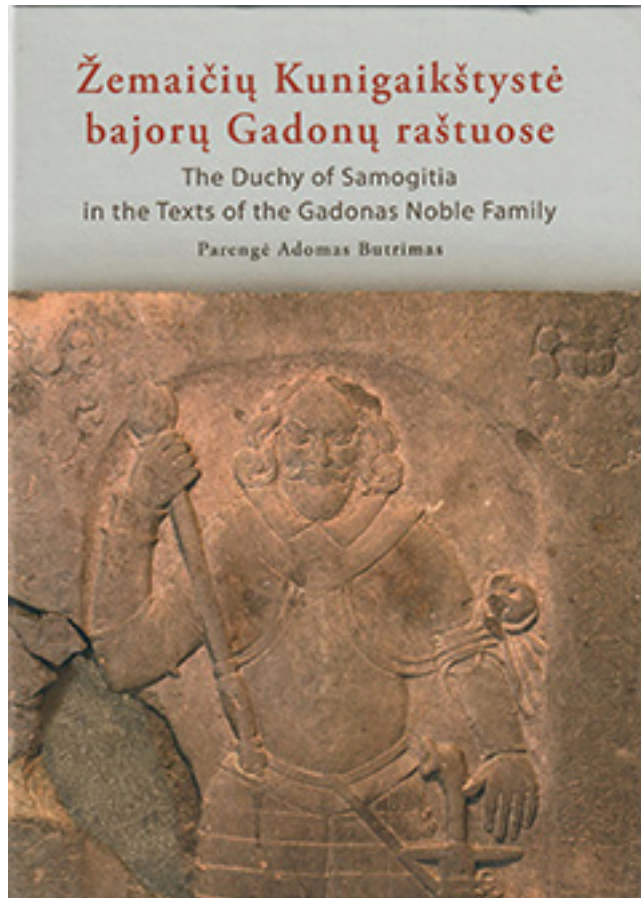
Verta atsiversti „Žemaičių praeitį“

Albinas TYTUVA

2019-aisiais, pažymint pirmojo Žemaitijos paminėjimo rašytiniuose šaltiniuose 800 m. jubiliejų, Vilniaus dailės akademijos leidykla knygų apie Žemaitijos istorijos bibliotekėlę (ko gero, jau reikėtų rašyti „biblioteką“) papildė dar vienu leidiniu – Žemaičių akademijos rektoriaus prof. Adomo Butrimo spaudai parengta, lietuvių ir anglų kalbomis išleista aštuonioliktąji „Žemaičių praeities“ serijos knyga „Žemaičių Kunigaikštystė bajorų Gadonų raštuose“. Jos pratarinėje pažymima, kad „*Žemaičių – seniūnijos, kunigaikštystės – istorija kiek aktyviau pradėta tyrinėti tik atgavus Lietuvos nepriklausomybę 1990 metais. Atskiru, daugiausia žemaičių kilmės, autorių straipsniai, nedidelės apimties studijos, vėliau ir solidžios monografijos pradėtos skelbti tik 1990 metų serijoje „Žemaičių praeitis“ (1990–2015 metais išleista 17 tomų), o pirmoji apibendrinta Žemaičių istorija, parašyta Žemaičiuose gimusių autorių, pasirodė tik 1997 m. (Butrimas ir kt., 1997). Panašiu laikotarpiu intensyviau Žemaičių tyrinėjimus Lenkijoje vykdė Grzegorz Błaszczyk, kurio pirmoji monografija – *Žemaičiai XVII–XVIII a. Apgyvendinimas ir visuomenės struktūra*“ (Błaszczyk, 1985). [...]*

Sovietinė okupacinė sistema neskatino Lietuvos ir Žemaičių istorijos tyrinėjimų [...]. Visuomeninio elito, „dvarininkų, feodalų ir dvasininkų“, veiklos tyrimai, jų nuopelnai tautos ir jos kultūros istorijai iš viso nebuvo toleruojami. Šių tyrinėjimų srityje neatsitiktinai tik 2010 metais pasirodė pirmoji kregždė – Eugenijaus Saviščevo monografija, skirta Žemaičių savivaldai ir jos elitui 1409–1560 metais (Saviščevas, 2010). Be abejonės, ir kokybe, ir apimtimi, Žemaičių elito

(Nukelta į 24 p.)

Aštuonioliktosios „Žemaičių praeities“ serijos knygos „Žemaičių Kunigaikštystė bajorų Gadonų raštuose“ viršelis. Dailininkas Martynas Gintalas

istorijai labai svarbus kelių dešimčių šaltinių studijomis paremtas G. Błaszczyko 6 tomų veikalas „Žemaičių bajorijos herbynas (Herbarz szlachty żmudzkiej), rodantis nuolatinį ir labai rezultatyvų šio ir kitų Lenkijos tyrinėtojų dėmesį Žemaičiams ir jų žymiausių šeimų istorijai.

Ši knyga [...] sudarytojo mintyse atsirado dar 1996 metais, renkant medžiagą Žemaičių istorijai. Pirmiausia – tai gausi korespondencija, rankraščiai ir Lietuvoje beveik niekam nežinoma knyga „Žemaičių Kunigaikštystės statistika“, išspausdinta Prancūzijoje 1839 metais, ir gausi medžiaga 1830–1831 metų sukilimui Žemaičiuose tyrinėti, saugomų Lenkų bibliotekos Paryžiuje Rankraštyne [...] bei Sedos parapijos archyve [...], Lietuvos valstybės istorijos archyve Vilniuje, taip pat Kunigaikščių Čartoriskių Krokuvoje rankraštine ir Ikonografijos skyriuje, dabar (2018–2019) priklausantiems Nacionaliniam muziejui Krokuvoje, kur saugomas rankraštinis Vladimiro ir Liubomiro Gadonų palikimas. [...]

Tyrinėjant rankraštinę ir daugiausia lenkų kal-

ba publikuotą medžiagą, kartu iškilo ir ypač ryški Žemaičių bajorų Gadonų, įgijusių puikų išsilavinimą, talentingų organizatorių, rašytojų, jaunimo švietėjų ir Lenkijos, ir Lietuvos kultūrai itin svarbių institucijų – lenkų bibliotekos ir muziejaus Paryžiuje, Kunigaikščių Čartoriskių bibliotekos ir muziejaus Krokuvoje kūrėjų, mokslo bei meno talentų rėmėjų, siejusių kelių giminės kartų ir atšakų likimą su visomis tautą ištikusiomis tragedijomis ir ištikimai jai tarnavusiomis, kurių patiems talentingiausiems niekada nebuvo leista sugrįžti į gimtuosius Žemaičius. [...]

Ši „Žemaičių praeities“ 18 tomų sudaro 7 pagrindiniai skyriai:

1. „Gadonų giminė Žemaičių Kunigaikštystėje“ (Įsikūrimas; Gadonų giminės mecenavimas Žemaičių Kunigaikštystėje);
2. „Vladimiras Gadonas ir jo kūrybinis palikimas“ (Gimtinė, Kražiai, Telšiai, Vilnius; Edukacijos baruose; 1830–1831 metų sukilime; Žemaitija publikuotuose Vladimiro Gadono raštuose; Rankraštinis palikimas);
3. „Mykolas Gadonas ir jo „Telšių apskrities aprašymas““;
4. „Liubomiras Gadonas: biografija, politinės ir kultūrinės veiklos bruožai, kūrybinis palikimas“ (Vaikystė ir mokslo metai; 1863–1864 metų sukilimo išvakarėse Kaune; Kultūrinė Liubomiro Gadono veikla emigracijoje; Mecenatinės veiklos organizatorius; Kunigaikščių Čartoriskių muziejus ir bibliotekos steigėjas, administratorius, rinkinių tvarkytojas; Žemaitija publikuotuose Liubomiro Gadono raštuose; Rankraštinis Liubomiro Gadono palikimas);
5. „Vladimiras Gadonas. „Žemaičių Kunigaikštystės statistika““;
6. „Mykolas Gadonas. „Telšių apskrities, esančios Kauno gubernijoje, senojoje Žemaičių Kunigaikštystėje, aprašymas““;
7. „Šis tas apie mūsų giminę. Giminaičiams surinko Liubomiras Gadonas“.

Leidinyje yra ir jau minėta „Pratarmė“, knygos pabaigoje – paaiškinamieji skyreliai „Komentariai „Šaltiniai ir literatūra“, „Matų žodynėlis“, „Asmenvardžių rodyklė“ bei „Vietovardžių rodyklė“.

Žemaičių praeitis 18

The Past of the Samogitians 18